

בע"מ

הדונם, שעלה 1000 ל"י, ושהושקעו בו רק הוצאות רכי-
שת הרב והשקעות קטנות אחרות, יכניס, בניהול מתאים,
בין 400 עד 500 אלף ל"י.

העשירים והמתים

כל מי שסבור כי מדריך זה דמויני, די שיעיין במצב
הקיים.

בחפיה, למשל, קמו יום אחד כמה פקידים של בית-המשפט
והכריזו על הקמת חברת-קדישא ספרדית פרטית,
כאחד מענפי הייצור של עסק מסובך יותר. על אף ההת-
נגדות של ועד העדה הספרדית, המנהל עסק מתחרה, מת-
זיקה החברא מעמד עד עצם היום הזה.

לקוחות פוטנציאליים יכולים להיודע פרטים נוספים בבית-
משפט השלום בחיפה, אצל עזרא שרעבי, אחד ממנהלי
החברה.

בכל מקצוע ישנם קומץ של גאונים לעומת הקהל הרב
של חובכים. גאון הקבורה בישראל הוא, לכל הדעות, יענקל
הלפרין (70), המכונה בפי מוקיריו בשם "יענקל הבלן",
על שם מלחמתו העזה להקמת מפלגה יהודית בוינה, שמצעה
היהודי היה להקים מקדוה.

הלפרין, שאינו רק יהודי גדול אלא גם גבוה משכמו ומע-
לה מעל לכל הגבאים, הגיע מגאליציה לוינה, היה שמשו
של הרב בורסטרסקוב. כאיש-אמונה של בני הרב, שעסקו
בעסקי בורסה, הפך לסוכן בורסה ידוע, וכעבור זמן מה
לדוד מדי. ליתר בטחון עבר להולנד ומשם, לבסוף, לארץ.
בארץ עבר יענקל הבלן מעסקים לעסקים אחרים. על
סמך ההנהגה הנכונה כי יהודי דתי-קיצוני ישלם סכום
גבוה יותר עבור מגרש אם יימצא בין בני השקפה, הקים
הלפרין שכונה מיוחדת, המכונה וכוונתו מאיר, ליד בני-ברק.
בני-ברק האגודתית לא היתה די ארוכה בשביל משתכניו
של יענקל הבלן. המגרשים נחטפו, המחירים האמירו. לבסוף
לא נשאר אלא שטח מצומצם. היה חבל להקים עליו בתים.
לחיים ולבריאות. כאן וכאפס לעומת שיכון המתים.
שיכון החיים כמורה כאן יקום פורקן — עומדת לקנות בית
יענקל הבלן שילם שכר-טרח הגון לעורך-דיון חניך
ברייטניה, שהשיג בנקל רשיון מתאים ממושל-המחוז הבריטי.
הוא הקים חברת-קדישא ובית-קבורה משלו, קרא לעסק
"חברא קדישא של שומרי שבת".

כדי להיקבר בבית-הקברות של שומרי-שבת נחוצים שני
תנאים: (א) על המועד להיות דתי קיצוני, (ב) עליו להיות
עשיר כמו בגדולה, ככל שירדו התנאי הראשון, כך עולה
התנאי השני. מחיר נמוך הוא כעת אלף לירות. בני זכרון
מאיר מעוטייכולת נקברים עליידי החברא של בני-ברק.

כאשר תפסו הדיירים את החלקות היקרות של הלפרין,
נתעורר הצורך בפיתוח החלקות הנידחות. הלפרין היה מביא
ברצון את עצמותיו של רבי מאיר בעל-הנס, שעל שמו
נקראת השכונה והקבורה בטבריה. אולם הדבר לא היה אפי-
שרי.

באותו זמן שיכלה היהדות הדתית את אחד מאישיה ה-
דגולים ביותר: רבי אברהם ישעיהו קרלין, המפורסם
יותר בשם ספרו החזון-איש. הלפרין, שהעריך אותו עוד
בחיו, רצה לגמול לו סדר-שלאמת, קיבל מידי המשפחה
העניה את הזכות לקבור את החזון-איש בחלקה נידחה ושר-
ממה. בבני-ברק סבורים כי הלפרין גמל גם חסד אמיתי לבני
המשפחה.

אולם יענקל הבלן לא התכחץ לבודד את המת הדגול.
להפך. הקרקע שסביב הקבר מוצעת עתה לאנשים היודעים
להעריך את הקירבה לעצמותיו הקדושות של החזון-איש.
הם שוקלים תמורת זכות זו יותר מארבע מאות שקלי-
הכסף ששקל אברהם אבינו על ידיו של עפרון תמורת
מערת-המכפלה.

לפני שנתיים נערך ברבנות משפט על חלקת-קבורה, אשר
הלפרין מכר אותה, כביכול, פעמיים, כאחוזות-קבר לאנשים
חיים. לרוע המזל נפגשו שני הלקוחות בבית-הקברות בשעת
סקר רכושם והחליטו שאינם מוכנים לשכב יחד אפילו אחרי
120 שנה. בפעם אחרת הואשם הלפרין על-ידי לקוח שטען
כי קנה את החלקה השניה מקבר החזון-איש, קיבל רק את
הקבר השביעי.

בניגוד לעסקים רבים אחרים בישראל, הקבורים ד' אמות
באדמה, פורחים עיסקי-האדמה של הלפרין עד מאד.

גביה עבור גוויה

רא ברור היכן יבקר לראשונה משיח בן-דוד, בבואו
כאחרי-ההימים. בני-סמכא סבורים שאם לא יגיע תחילה
לבית-הקברות של יענקל הלפרין, הרי יופיע בעיר בה דויד
הנה, ירושלים.

לכן קיימות בירושלים 32 חברות קדושות, שהתאגדו,
תחת לחץ ממשלתי ולצורכי ייצוג והשגת רשיונות, לארבע
חברות-גג. מאחר שלכל חברה יש בממוצע רק 3000 לקו-
חות פוטנציאליים במקום, ורוב אלה מקחים לחיות עד 120
שנה, משוגשים בעיקר עסקי הייצוא (של אחוזות-קבר) וה-
ייבוא (של בעליהן).

פעם היו כל החברות האלה קבורות את מתיהן על הר-

המצבה הניידת

סימן: עוקר קומץ עשבים בכל ארבע פינות המצבה,
וממתין לראות, מה יתרחש כאן.

לא יצא שבוע, — והנה מת, בעזרת השם, עוד "אח"
אחד, שרברב, ואני הולך כמובן שוב אל בית-העלמין.
מתחיל לחפש את הרב שלי. מה רב ומי רב. הרב הוא
כבר מעבר לגדר — אצל הלשכה "אהבת כל".
וכך אנו מבינים, שענין זה אינו חלק, ואנו רצים
(כל הועדה כולה, ובה עשרה חברים) אל סוכן בית-
הקברות ואנו נכנסים למשרד בצעקה גדולה: היכן
הרב?

איזה רב? — אומר הוא.
מה שייך, אומרים אנו, איזה רב? הרב-שליהב!
הרב שמכרת אותו לנו בחמש מאות דולר עם הקרקע!
— רב? — אומר הוא. אין זוכר אפילו שמך דבר
שמכר לנו פעם רב! אגב, אומר הוא, לא עסקו הוא
זה, אם הרב ממאן לנו על משכבו בשלום, והוא נע
וגו ממקום למקום. זהו — אומר הוא — מן הדברים
שבירי שמים!

והנך כדי עמידתנו אצלו ומריבתנו אתו, נכנסת ובאה
בריצה ועדת אנשי "אהבת כל", בסערה גדולה:
— היכן הסוכן? נעשה ממנו בשר-ליביבות! הוא גנב
מתנו את הרב!

איזה רב — אומר הוא — גנבתי מכם?
— את הרב-שליכסף! הרב שמכרת לנו אותו בשמונה
מאות דולר עם הקרקע!
רואה אותו בחור, כי מצבו רע, והוא מנסה להתחמק.
אבל אנו לוחצים אותו אל הכותל וצועקים קול אחד:
את הרב, בן-תרחם שכמותך! הבה לנו את הרב!
והנך כדי עקבותיו ותביעותינו, באה בריצה עוד
וועדה אחת (של "האנשים הצעירים, ממסדר הרייחושר")
והם נושמים ונושפים כאחוזים:
— האם כאן יושב אותו מומחה, המעביר את הרב
מבית-קבר לבית-קבר? נבקע את ראשו בכפיס-עץ —
מאת ראשו נבקע!

כללו של דבר, מה התברר? התברר, שהסוכן הביא
בחשבון הנדוניה לכל אחת מן החברות את "הרב", שלא
היה ולא נברא מעולם, ולאחר שהיה מקבל את הכסף
היה עוקר את המצבה ומעבירה למקום חדש.
ועכשיו אתה כבר מבין מפני מה אנו מחפשים לנו
בית קברות?

קבר החזון-איש בפניה הנידחת
לחלקה יש שני קונים

היותם, שאדמתו נקנתה בהדרגה מידי הערבים. אולם המל-
חמה העבירה את הרהזותם לידי הערבים, השאירה לישראל
גבעה לו גבעת-שאלו, שהפכה חישמהר להר-מנוחות.

הר זה נועד למנוחת גדולי האומה, מדינאים וסופרים.
אולם בניגוד להלפרין, ששם את כל הקלפים על הרגש הדתי
בלבד, סברו הקולגים שלו בירושלים כי אין לזלזל גם
ברגש הלאומי. לכן פלשו להר-המנוחות, שמו את יוהם
על החלקות הסמוכות לקבר הרצל. המחירים שקבעו היו
כהתאם.

המתים מתו, והגופות נקברו. איש לא שם לב לפלישה,
עד שהובאו לארץ עצמותיו של צבי הרמן שפירא, מייסד
הקרן הקיימת לישראל, שהיא נתנה את הקרקע לבית-הקבר-
רות. הפקידים מצאו את הקבר המיועד, אולם הוא היה תפוס.
לידו היו עוד קברים רבים.

קמה צעקה גדולה, היא עזרה כמו כוסות רוח למת. אי-
אפשר היה לחלל את כבוד המתים ולהוציאם מקברותיהם
הבלתי-חוקיים. הגן עליהם החוק הבלתי-כתוב להגנת הדייר
המת, בפרט לאור הסכומים ששילמו כדמי-מפתח.

אולם הקברים הנוספים הפקעו, עסקי החברות הקדושות
הועברו בכוח לסנהדריה. שם הן מבכות את המתים ואת
חלקות הר-מנוחות עד עצם היום הזה.
לא תמיד הגיעו המתים במהרה לקבר. היו שהתמהמהו
ימים ארוכים, עד שסודרו עניני התשלום. לא פעם היתה
גופה מוטלת שבוע במחסן הגרוטאות של בית-חולים ביקור-
חולים, שנקרא חדר-מתים.

במקרה אחד הושהתה קבורתה של ילדה, אשר הוריה לא
יכלו לשלם את דמי הקבורה. אותה שעה הגניבו אלמונים
גופת ילדה אחרת, בת 11 חודשים, למחסן הבלתי-רשמי.
האלמונים, כנראה רוצחים, העבירו את תחית-היהודי מה-
ילדה הראשונה לקרבנם האלמוני, שנקבר בסעות במקום
הילדה הראשונה. אולי נלקחה אפשרות זו בחשבון כאשר
קבעה התורה שיש להימנע מהלגת מתים.

אך התורה לא לקחה בחשבון את קושיי הגביה בחקופה זו.

מפקיעי שערי העולם הבא

חברא הקדישא הגדולה והחזקה ביותר בארץ
קיימת בתל-אביב. היא יחידה, היא מונופוליסטית, ומס-
פר לקוחותיה הוא הגדול ביותר.

לפי ההערכה הגיעו בשנה האחרונה הכנסות החברא-קדי-
שא התל-אביבית לסכום עגול של 600 אלף לירות. את ה-
סכום המדויק אין איש יודע. להוציא, אולי, חלק ממנהלי
המוסד. מנהלים אלה לא נבחרו ולא מונו על-ידי איש. הם
מינו את עצמם. כי החברא עצמה, על תקציבה האדיר ושרו-
תה שכל אדם חייב להיקל לו, היא חברה פרטית בהחלט,
ללא שום פיקוח ציבורי רשמי או בלתי-רשמי.

בהשחאה לשיטות הגביה התל-אביביות המשוכללות, הרי
השיטות הירושלמיות הן פרימיטיביות ועלובות. ילקוט
החברא קדישא, ספר מפואר, מודפס על הנייר המשופה וה-
יקר ביותר המצוי בשוק העולמי, מפרט אותן בגאווה צינית,
אבל מוצדקת:

"קיומה של מחלקת הרשיונות להקמת נאבות גיבע מה-
גישה האנושית של חברא קדישא במגעה עם המשפחות ה-
שכולות. כאשר קורה האסון ונקפץ מישהו מקרב משפחתו,
הרי כל אזהביו נתונים לעזווע קשה, ובשברים הגדול אין
להוסיף רוגז על צערם ולהתדיין איתם על מחיר אחוזות-
הקבר ולהיכנס לפעמים לויכוח שאין השעה כשרה לכך.

"לכן הנהיגה חברא קדישא שביום הפטירה והלחיה משי-
למת המשפחה סכום מינימלי בלבד כדמי קבורה. רק כאשר
המשפחה נישתת להקים את המצבה על הקבר — כשצערה
כבר פג במקצת — היא נחבעת לסלק גם את מחיר אחוזות
הקבר, כפי שיושם עליה בהתאם ליכולתה.

"הוצאת הרשיון להקמת המצבה מותנית, איפא, בסילוק
ההתחייבות הכספית לחברא קדישא — ובלי אישור המח-
לקה הניל אין רשיון זה ניתן.

"כך מצאה החברא קדישא פתרון לשתי בעיות עדינות:
ראשית, שלא להסריד את המשפחה בשעה שמתה מוטל
לפניה, ושנית, שעניני המוסד לא יימצאו מפסידים."

בלמים פחות ציניות, אך יותר ברורות, החברא קדישא
חוטפת קודם כל את המת וקוברת אותו, תמורת כמה עש-
(המשך בעמוד 14)